

CSÁKI JUDIT

Sok a sokból

■ EGRESSY ZOLTÁN: PORTUGÁL ■

Miskolczy Róbert felvétele

Amikor Sátán a színpad jobb oldalán fekete bőrszerkóban, fején bukósissakkal *túlságosan* részegen üldögél, és micimackós bögréjét magasra nyújtva, dülöngélve követeli az utántöltést, az emberben megképződik a gyanú: ez itt *sok* lesz.

Retek, a kirúgott rendőr karján óriási pálmafa-tetoválás virít – túl nagy pálmafa.

Csipesz térdig érő virágos sortja, zoknijja, papucsja, de még a baseball-sapkája is rendben van – a trikón a Michael Jackson, az túl sok.

Ez a „túl sok” sorvezető Szerémy Zoltán rendezésében – a szegedi *Portugál* nemcsak erről szól, hanem ezáltal szólal meg, ez a legfőbb kifejezési eszköze. És nem mondhatni, hogy a koncepciózus elrajzolás, a stilizáció a rendezői közelítés lényege. Megtörténik.

A falusi életkép meglehetősen soványka cselekménnyel párosul – a betoppanó idegen, aki a maga (amúgy eléggé tétova) módján felkavarja az állóvizet, s távozása után már semmi sem ugyanolyan, mint volt korábban –, s ez is meglehetősen archetipikus. Ráadásul kevés fordulatot, akciót tartalmaz; marad tehát elsősorban is az életkép mint olyan.

Igy volt ez a Kamra előadásában is annak idején; tüchtig és részletező tabló keletkezett számos remek alakítás révén, amelyek egyébként éppen nem egyenként, hanem együtt adták ki ezt a fentebb említett „túl sokat”. Szerémy Zoltán színész-rendező is a színészi alakításokat tolja előtérbe – csak kevésbé bízik abban, hogy sok kicsi sokra megy. Ezért aztán vagy elengedi őket, vagy mennek maguktól is, sokfelé.

Czirják Csilla (Masni) és Sarádi Zsolt (Bece)

URBÁN BALÁZS

Búcsú

■ ALEX KOENIGSMARK: AGYÓ, KEDVESEM! ■

A fanyar, kesernyés, mégis optimizmust, életigenlést árasztó cseh humor nem pusztán az anyaországban népszerű; Hrabal szeretni való antihőseinek vagy Hašek derék katonájának csetlés-botlásai szívünkhöz nőttek. De ez nem jelenti azt, hogy ami cseh és humor, feltétlenül remek és örök életű. Koenigsmark majd' két évtizedes darabja méltán aratott nagy sikert a nyolcvanas években; szellemesen, alig burkoltan allegorikus formában képezte le korának – nem pusztán Csehszlovákiára vonatkoztatható – hatalmi struktúráját. A hangsúlyozottan jelen idejű parabola nálunk (ahol a parabola általában veretes történelmi drámát jelentett) kivált üdítően hathatott. Ám az évek teltek, más rendszer és más hatalmi konstrukciók jöttek, s az allegória érvényét veszítette.

Kérdés, hogy kezdhet-e valamit a színház egy központi mondandóját elvesztett, így óhatatlanul kissé megkopott szöveggel. Ha vannak a darabnak önmagán túl-növő, mitikussá váló hősei, nyilvánvalóan igen. Ha az allegórián túl semmi nincs,

bizonyosan nem. Az *Agyó, kedvesem!* alighanem határeset. Mitikus (vagy potenciálisan azzá váló) figurái bizonyosan nincsenek, s Koenigsmark humora távolról sem oly friss, eleven, mint Hrabalé vagy Hašeké. Mégsem mondható, hogy minden kikopott volna belőle: részint maradt számos eredeti, szeretetre vagy éppen utálatra méltó karakter, részint maga az allegória is továbbgondolható, továbbvihető, kisebb-nagyobb dramaturgiai változtatásokkal akár új tartalommal telíthető. Znamenák István rendezése főként azért kelt csalódást, mert úgy tűnik, meg sem kísérli a parabola újragondolását. Leginkább az egyes szituációk kidolgozására koncentrált, de nem jelentésszerű, csupán mulatságossá igyekszik tenni azokat; eredeti játékötlek híján azonban ezt az erőfeszítést sem koronázza igazi siker. Az egyes poékonkon lehet ugyan derülni (például azon, hogy a zenekar tagjai mindent jókora spéttel értenek meg, még azt is, hogy a szaunában azért van annyira melegük, mert nem vetkőztek le), de az ötletek

száma igen kevés a produkció (több mint háromórás) tiszta játékidéjéhez képest. A szándékos komótosággal kibontott szituációk, a figurák visszatérő szóhasználat mellett kialakított gesztus- és mozgássorok, a precízen felépített többszereplős szimultán jelenetek (a háttérben is mindig történik valami), minden, érezhetően belőlük fektetett munka és energia ellenére, általában hosszadalmasnak, vontatottnak, gyakran meglehetősen laposnak tűnnek. Mintha Znamenák túl sokat gondolna a megkopott humorú szövegről; azt, hogy a színészi energiáktól megélevedő karakterek eredeti gondolat és rendezői koncepció hiányában is lendületet, sodrást adhatnak a szövegnek. Ám az előadás ezt a legkisebb mértékben sem igazolja.

Igaz, az alkotói energiák sem látszanak izzani. Mindenki korrekten, pontosan elvégzi a maga feladatát, de ennél többet nem nyújt. Valcz Gábor látványos, idillt és műviséget egyaránt sugárzó díszlete vizuálisan többet ígér a végül megvalósuló színpadnál. Cselényi Nóra választékosan ízléstelen ruhái között akad néhány ihletettebb darab (például Huleš rózsaszín öltönye). A színészek ugyan precízen kidolgozzák az egyes figurákat, de sem a szerepkonvenciókhoz, sem önmaguk korábbi alakításaihoz képest nem hoznak újat. Farkas Ignác dörzsölt, gátlástalan, a hatalom gyakorlásába már belefáradt, de ahhoz mégis ragaszkodó Čulíkja, Kiss

A tér – Csík György tervezte – meglehetősen egyszerű: a falusi kocsmá pultja a bal oldalon, középen a bejárat (a lengőajtó külön is rengeteget játszik) és egy asztal, jobboldalt Sátán asztala, mögötte a WC. Kevés mozgatóssal átalakul tóparttá, és a végén még a céllövölde is kikerül a megfordított söntésből. Ez igen takarékos.

Akárcsak a Kocsmárost alakító Kocsis György játéka; ő alighanem abból indult ki, hogy ez afféle moderátorszerep, közvetítő a különféle felek között, ezért aztán elegendő, ha jelenléte pontos, korrekt, realiztikusan természetes. Némileg archaikus aurája – mármint a szerepformálása – alaphangja lehetne az előadás egészének, hiszen a dráma végső soron erre buzdít leginkább: a naturalisztikus megjelenítésre.

A másik pasztellszerep maga a „portugál”, a betoppanó városi, a Bece. Aki éppen közegidegenségével lökhetne egyet a darabon – ha Sarádi Zsolt a maga csendes módján nem illeszkedne túl gyorsan és simán a falusi mintavétel tagjai közé. De kis idő elteltével már otthonosan kiszolgálja magát a pultnál, rutinosan elegyedik szoba a többiekkel, és nem „másként”, városiként” vagy akár kissé misztikus idegenként csábítja el Masnit, a kocsmáros lányát, hanem egyszerű fiatalemberként – semmi varázs, semmi varázslat.

Masni sem a furcsa fiút, az égből pottyant ajándékot szereti meg benne, hanem a vágyott menekülés-szabadulás egyetlen lehetőségét. Czirják Csilla nagyjából egységes alakítása szinte eltűnik a rengeteg harsányság mögött.

Mert személyre szabott betétek, afféle jutalomjátékok akadnak szép számmal. Janik László például nemigen talál elég lehetőséget Sátán többnyire néma és mozdulatlan, díszletszerű üldögélésében, ezért aztán rendre fejfel löki ki a lengőajtót, majd egy egész fazék bort magába dönt. Sokszor magára vonja a néző figyelmét, éppen azzal, hogy nem néma, és nem mozdulatlan.

Müller Júlia Jucika, az Asszony. (Szirtes Ági érkezését hatalmas csörömpölés és káromkodás előzi meg a Kamra előadásában, pár másodperc az egész, afféle refrénje az alakításnak.) Müller Júlia minden egyes belépést – keresztülesést a lengőajtón – ugyanúgy nyújt el, pedig ez az asszony nem egyfolytában részeg, csak egyfolytában alkoholista. Minden megszólalás előtt nagy lélegzetvétel, két oktávval magasabb intonáció – stilizálás is lehetne, ha nem fordulna karikatúrába. A férjét, Csipeszt játszó Jakab Tamás hozzá képest szolidan adja a türelmes és nyegle férjet, csak a csetlés-botlást játssza túl. Galkó Bence a kötött sálak és a fradijelmez kijátszása közben rendre elveszíti a Papot; az iszogatók poénjait nemcsak ismétli, hanem fokozza, a nézők öröme, a figura kárára.

Korognai Károly a kirúgott rendőr. Valóságos diktátor, kápó – semmi más, csak harsány agresszivitás. Ő is „túl sok” – és társaival együtt elbillenti ezt az amúgy korrekt produkciót.

EGRESSY ZOLTÁN: PORTUGÁL (Szegedi Nemzeti Színház)

DÍSZLET: Csík György. **JELMEZ:** Tresz Zsuzsa. **RENDEZŐASSZISZTENS:** Lévai Ágnes. **RENDEZTE:** Szerémy Zoltán.

SZEREPLŐK: Czirják Csilla, Sarádi Zsolt, Kocsis György, Korognai Károly, Müller Júlia, Jakab Tamás, Janik László, Cseh Zsuzsa, Galkó Bence.

Pezzetta Umberto felvétele

Tánczos Adrienne (Elén) és Farkas Ignác (Čulik)

Ernö esetlenül ügyeskedő, alapjában véve talán jó szándékú, de a hatalomért áruházi is képes, „trónkövetelő” Eduardja, Zalányi Gyula szervilis, de lefelé szívesen taposó Huleša, Balogh Tamás patkánylétet megtestesítő Házmestere, Tallián Marianne önző és csak látszólag gyámoltalan Blumovája, Szegezdi Róbert nonkonfor-

mista, tehetségét aprópénzre nem váltó, de azzal élni sem tudó Laškája, Pap Lujza reménytelenül kitorni próbáló Soňkája, Wellmann György gyermekeivel takarózó, gyermeklelkű Štěpánekje, Andics Tibor a körülötte történekből keveset felfogó Šechtlje, György János ostobán gyáva Nebeskýje, Mester Edit boldogtalanságát al-

koholba fojtó, elhasznált Čulikovája, Tánczos Adrienne szókimondó, tartását még őrző, de az „anyai útra” már rálépett Elénje egyaránt kidolgozott, korrekt, de relatíve szűk színészi skálán mozgó, az optimálisnál fakóbb alakítás (eredetibb, színesebb pillanatai talán csak Kiss Ernőnek, Szegezdi Róbertnek és Tánczos Adrienne-nek vannak).

Így aztán lassan leperog egy szakmailag vállalható, meglehetősen érdektelen előadás, melynek fő tanulsága nem az egykor sikeres szövegek műlékonysága, hanem az, hogy e szövegeknek új jelentést, bemutatásuknak valódi értelmet találni igazi rendezői-színészi invenció, kreatív alkotómunka nélkül aligha lehet.

ALEX KOENIGSMARK: AGYÓ, KEDVESEM! (Hevesi Sándor Színház, Zalaegerszeg)

FORDÍTOTTA: Varga György. **DALSZÖVEG:** Eduard Bass. **ZENE:** Hajdú Sándor. **DÍSZLET:** Valcz Gábor m. v. **JELMEZ:** Cselényi Nóra m. v. **RENDEZTE:** Znamenák István m. v.

SZEREPLŐK: Farkas Ignác, Mester Edit, Tánczos Adrienne, Kiss Ernő, György János, Andics Tibor, Wellmann György, Tallián Marianne, Balogh Tamás, Pap Lujza, Zalányi Gyula, Szegezdi Róbert, Köves Dóra.

A kritika a zalaegerszegi színház 2001. december 3-i Thália színházi előadása alapján készült.